

La zona oscura

War Zone, Tom Roth, 1999

Film reflexiu sobre l'incest, profundament colpidor i sense concessions

Devon, Anglaterra. Una família londinenca s'hi acaba de traslladar per començar una nova vida. Tom, el fill adolescent, no està molt satisfet d'aquest canvi. La nova situació, però, li serveix per adonar-se d'aspectes obscurs de la seva família: les relacions incestuoses entre sa germana i son pare. L'eix argumental del film és la forma com Tom s'enfronta a aquesta veritat i les conseqüències d'això en cadascú dels membres de la família.

L'incest

L'incest no és un argument nou en el cinema. Tanmateix sempre es tracta d'una manera col·lateral, és a dir, com la raó, l'excusa o la conseqüència d'altres comportaments psicòpates igualment censurables com és la violència familiar, l'assassinat, etc. S'ha tractat doncs com un acte suggerit, aquell justificant psicoanalític que crea de manera simple monstres i víctimes els quals actuen en conseqüència en altres àmbits de la seva vida. Poques vegades, però, l'incest s'ha tractat com a tema en si mateix, d'una manera seriosa i profunda en totes les seves dimensions. L'incest no és tan

sols aquell «tema desagradable», aquell *affaire* familiar que cal solucionar portes endins (és a dir, silenciar), sinó que cal veure'l com un abús de poder i una violació dels sentiments d'afecte mitjançant violència sexual. Crea famílies horroritzades, espantades, violentades però sobretot avergonyides i culpabilitzades. *War Zone* ens parla de tots

aquests aspectes i ho fa d'una manera òbvia, sense circumloquis, sense «moralines» i sense solucions finals. Directe a l'espectador a través l'experiència traumàtica de Tom, tot mostrant totes les imatges del calidoscopi, a cops fins i tot aquelles d'antagòniques. És per això que es tracta d'un film difícil de pair.

El títol original de la pel·lícula jo ho diu tot: zona de guerra. Ell mateix ja ens fa pensar en un camp de batalla devastat. Però aquí no es tracta de soldats en combat ni de civils enmig d'un bombardeig, sinó de famílies retratades en la seva quotidianitat. *War Zone* parla d'aquest camp de batalla i no tant per explicar-ne els aspectes més sòrdids i violents (que també ho fa), sinó bàsicament per fer

una anàlisi visceral, austera i polièdrica de la violència psicològica que l'incest suposa per a tota una família. Es tracta, doncs, d'un film profundament torbador.

El treball cinematogràfic

War Zone és difícil de veure, no només per la temàtica sinó per la seva pròpia construcció. El film té una estructura molt realista, fins al punt de ser confusa. De la mateixa manera que el tema no pot simplificar-se i que a Tom li costa molt anar veient (i creure's) les difícils relacions que s'amaguen rere l'aparent cordialitat familiar. Un film, a més a més, a cops lent, amb moltes petites escenes sense diàlegs i, quan hi són, a vegades resulten intel·ligibles. Tot plegat per reflectir una realitat gens simple i el clímax emocional que el protagonista viu a mesura que descobreix la zona d'ombres de la família, com també la incapacitat dels protagonistes per expressar verbalment què està passant. L'argument ve també acompanyat d'un excel·lent treball fotogràfic i un acurat disseny de producció que no deixen detalls a mercè de la casualitat, per així

comunicar-nos la solitud de l'ànima i els clarobscur dels personatges.

A destacar també el treball magistral dels actors i les actrius. El novell Freddie Cunliffe ens transmet perfectament, tot i la manca d'oberta emotivitat de Tom, l'horror i la perplexitat que sent l'adolescent quan va descobrint la relació incestuosa. La també novella Lara Belmont (Jessie) està magistral en el paper de la conflictiva jove que juga i es perd en els seus nous poders sexuals. Remarcables són els treballs dels veterans Tilda Swinton (*Orlando*) i Ray Winstone (*Ladybird, Ladybird*), que fan els difícils papers de progenitors, al mateix temps tendres i odiosos.

Els honors de la pel·lícula recauen quasi exclusivament en Tim Roth, el conegut actor (*Reservoir Dogs, Rob Roy, Pulp Fiction, Pan y Rosas*, etc.) en el seu primer film com a director. I no només per la professionalitat amb què s'ha dut a terme la direcció (se l'ha comparat amb Bergman i Loach) sinó, i sobretot, per la dificultat del tema escollit i la mestria amb què ha estat tractat. El tema és complicat,

controvertit i relliscós fins al punt que segons com es treballés podria quedar en un film ofensiu i extremadament violent. En canvi, Roth (i Stuart, l'escriptor i guionista) se'n surten amb intel·ligència i sinceritat, tot i que ell mateix admet que la trama ha estat portada fins al seu límit (no en va molta gent ha marxat de la sala a la meitat de la projecció). És, doncs, un film profundament pertorbador, tot i que compensa si s'és capaç d'aguantar fins al final.

Premi Panorama 1999 al Festival de Berlín. Premi al Millor Director Novell 1999 (Tim Roth) de l'Acadèmia Europea de Cinema i al Festival Internacional de Cinema d'Edimburg. Espiga de Plata 1999 per Tim Roth al Festival Internacional de Cinema de Valladolid. Premi a la Millor Actriu Novell 1999 (Lara Belmont) als Premis de Cinema Independent d'Anglaterra i als Premis de l'Associació de Crítics de Cinema de Chicago.

Fitxa tècnica

Equip tècnic

Direcció: Tim Roth
Producció: Sarah Radclyffe i Dixie Linder
Guió: Alexander Stuart, basat en la seva novel·la publicada el 1989.
Fotografia: Seamus McGravey
Muntatge: Trevor Waite
Vestuari: Maria Rita Berbera
Música: Simon Boswell
País: Regne Unit i Itàlia
Any: 1999
Durada: 98 min.

Equip artístic

Freddie Conliffe: Tom
Lara Belmont: Jessie
Ray Winstone: pare
Tilda Swinton: mare
Colin Farrell: Nick
Kate Ashfield: Lucy
Aisling O'Sullivan: Carol

Filmografia

1999
War Zone